

METHODOLOGICAL BASIS OF INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES INTO THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH IN PRIMARY GRADES

Rahmatov Sherzodbek Urunovich

Webster Magistranti, Zvezda Vostoka Private School

1978. 06. May

Sherzodbekr78@gmail.com

Abstract

This article discusses the possibility of using artificial intelligence for teaching English to the students in primary grades, in particular to the students aged 7-9 years. In the traditional lessons, problems may arise, such as limited teaching resources, insufficient time of the teacher, and the need to take into account the individual needs of students. The article analyzes these problems and considers the possibilities of using artificial intelligence tools such as Tweep, Poe and ChatGPT in overcoming them on the basis of practical examples. Attention is also paid to the psychological and cognitive characteristics of primary children and the adaptation of educational materials taking into account these features. The article analyzes the practical possibilities of using artificial intelligence tools to create assignments tailored to the needs and language level of students, individualize the content of education and reduce the workload of teachers in the preparatory process. At the same time, the need for pedagogical control of the teacher and maintaining the priority of the human factor in the use of such tools is emphasized.

Keywords: Artificial intelligence, primary education, English language methodology, digital technology, Tweep, ChatGPT, interactive learning, individual approach.

Introduction

**BOSHLANG‘ICH SINFLARDA INGLIZ TILINI O‘QITISH JARAYONIGA SUN‘IY
INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATSIYALASHNING METODIK
ASOSLARI**

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda, xususan, 7–9 yoshdagi o‘quvchilarga ingliz tilini o‘rgatishda sun‘iy intellekt vositalaridan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan.

An'anaviy dars jarayonida o'quv resurslarining cheklanganligi, o'qituvchi vaqtining yetishmasligi va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish zarurati kabi muammolar yuzaga kelishi mumkin. Maqolada ushbu muammolar tahlil qilinib, ularni bartaraf etishda Twee, Poe va ChatGPT kabi sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish imkoniyatlari amaliy misollar asosida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, boshlang'ich yoshdagi bolalarning psixologik va kognitiv xususiyatlari hamda ushbu xususiyatlarni hisobga olgan holda ta'lim materiallarini moslashtirish masalalariga e'tibor qaratiladi. O'quvchilarning ehtiyojlari va til darajasiga mos topshiriqlar yaratish, ta'lim mazmunini individuallashtirish hamda o'qituvchining darsga tayyorgarlik jarayonidagi ish yuklamasini kamaytirishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning amaliy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, bunday vositalardan foydalanishda o'qituvchining pedagogik nazorati va insoniy omilning ustuvorligini saqlash zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, boshlang'ich ta'lim, ingliz tili metodikasi, raqamli texnologiyalar, Twee, ChatGPT, interfaol ta'lim, individual yondashuv.

1. Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish jarayoni tobora kengayib bormoqda. Ayniqsa, chet tillarini o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan, sun'iy intellektga asoslangan vositalardan foydalanishga qiziqish ortmoqda. Sun'iy intellektning ta'lim jarayoniga kirib kelishi o'qituvchiga o'quv materiallarini yaratish, moslashtirish va turli darajadagi o'quvchilar uchun individual topshiriqlar tayyorlashda yangi imkoniyatlar bermoqda. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalarda ham generativ sun'iy intellektidan ta'limda foydalanishda inson markazli, xavfsiz va yoshga mos yondashuvni ta'minlash zarurligi ta'kidlangan (Miao & Holmes, 2023).

7–9 yoshdagi boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik va kognitiv xususiyatlarini hisobga olgan holda, ingliz tilini interfaol, ko'rgazmali va qiziqarli faoliyatlar orqali o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq resurslari cheklangan sinflarda har bir o'quvchining ehtiyojiga mos materiallarni qisqa vaqt ichida tayyorlash o'qituvchidan sezilarli vaqt va mehnat talab qilishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt vositalaridan maqsadli foydalanish darsga tayyorgarlik

jarayonini yengillashtirish va ta'lim mazmunini o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirishning istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida qaralishi mumkin.

2. Asosiy qism va tahlil

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi o'rnini tobora ortib bormoqda. Prensky (2001) zamonaviy o'quvchilarning raqamli texnologiyalar keng tarqalgan muhitda shakllanayotganini ta'kidlab, ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish masalasiga e'tibor qaratadi. Biroq raqamli vositalardan foydalanishning o'zi ta'lim sifatini avtomatik ravishda oshirmaydi; ularning samaradorligi pedagogik maqsad, o'quvchining ehtiyoji va o'qituvchining metodik yondashuvi bilan bog'liq.

7–9 yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishda ularning yoshiga xos psixologik va kognitiv xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Bu yoshdagi o'quvchilarning diqqati tez chalg'ishi, shuningdek, bir xil faoliyat bilan uzoq vaqt shug'ullanishga bo'lgan qiziqishi pasayishi mumkin. Piaget va Inhelderning (1969) kognitiv rivojlanish nazariyasiga ko'ra, ushbu davrda bolalarning fikrlashi aniq va amaliy faoliyat bilan bog'liq holda rivojlanadi. Shu sababli ingliz tili darslarida rasmlar, audio materiallar, didaktik o'yinlar va turli interfaol topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning darsdagi faolligini saqlashga yordam berishi mumkin.

Sun'iy intellekt vositalari bunday materiallarni tayyorlash va ularni o'quvchilarning yoshi hamda til darajasiga moslashtirishda o'qituvchiga qo'shimcha imkoniyat yaratadi. Masalan, o'qituvchi ma'lum bir mavzu asosida boshlang'ich darajadagi o'quvchilar uchun qisqa matn, savollar, lug'at mashqlari yoki dialoglar yaratishi, keyinchalik ularni o'quvchilarning real ehtiyojlariga mos ravishda tahrirlashi mumkin.

Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda foydalanish mumkin bo'lgan vositalardan biri — **Twee** platformasidir. Platformaning rasmiy ma'lumotlariga ko'ra, u ingliz tili o'qituvchilari uchun matnlar, dialoglar, bo'sh joyni to'ldirish mashqlari, ochiq va yopiq savollar hamda boshqa o'quv materiallarini turli CEFR darajalariga mos ravishda yaratish imkonini beradi. Bu imkoniyat o'qituvchiga bir xil mavzu bo'yicha turli darajadagi topshiriqlarni tezroq tayyorlash va sinfdagi o'quvchilarning individual farqlarini hisobga olishda yordam berishi mumkin.

Masalan, A1 darajadagi o'quvchilar uchun "My Family" mavzusida sodda matn va unga mos savollar yaratish, keyingi bosqichda esa shu mavzu asosida lug'at mashqlari

yoki qisqa dialog tayyorlash mumkin. Bunda sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan material tayyor holatda qabul qilinmasdan, o'qituvchi tomonidan yosh, til darajasi, dars maqsadi va o'quv dasturiga muvofiqligi jihatidan tekshirilishi lozim.

Poe va ChatGPT kabi chatbotlardan ham ingliz tili darslariga tayyorgarlik ko'rishda foydalanish mumkin. Poe bir nechta sun'iy intellekt modellariga yagona interfeys orqali murojaat qilish hamda foydalanuvchi tomonidan yaratilgan botlardan foydalanish imkonini beradi. ChatGPT esa o'qituvchiga dars rejasini ishlab chiqish, o'quv materiallarini moslashtirish va turli topshiriqlar uchun dastlabki variantlarni tayyorlashda yordam berishi mumkin. Shu bilan birga, AI tomonidan yaratilgan javoblar har doim ham to'g'ri bo'lmasligi mumkinligi sababli, materialni o'quvchilarga taqdim etishdan oldin o'qituvchi tomonidan tekshirish zarur.

Metodik nuqtai nazardan, boshlang'ich sinflarda sun'iy intellektdan foydalanish an'anaviy darsni to'liq almashtirish emas, balki uni qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida qaralishi maqsadga muvofiq. Bunda asosiy boshqaruvchi va pedagogik qarorlarni qabul qiluvchi shaxs o'qituvchi bo'lib qoladi, sun'iy intellekt esa material yaratish, moslashtirish va qo'shimcha mashqlar tayyorlashda yordamchi vosita vazifasini bajaradi. UNESCOning o'qituvchilar uchun AI kompetensiyalari bo'yicha ishlab chiqqan doirasida ham insoniy agentlik, axloqiy foydalanish, AI pedagogikasi va o'qituvchining professional kompetensiyalariga alohida e'tibor qaratilgan (Miao & Cukurova, 2024).

Shuningdek, sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishda yoshga moslik va xavfsizlik masalalariga alohida e'tibor berish zarur. UNESCO generativ AI vositalaridan ta'limda foydalanishda yoshga mos yondashuv, ma'lumotlar xavfsizligi va inson markazli pedagogik dizaynni muhim shartlar sifatida ko'rsatadi (Miao & Holmes, 2023). Shu sababli kichik yoshdagi o'quvchilar bilan ishlashda AI vositasidan bevosita va nazoratsiz foydalanishdan ko'ra, o'qituvchi tomonidan tayyorlangan va tekshirilgan materiallardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

3. Xulosalar va takliflar

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitish metodikasini sun'iy intellekt vositalari yordamida takomillashtirish o'quv jarayonini yanada moslashuvchan va interfaol tashkil etish uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi. Xususan, sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish:

- o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim mazmunini moslashtirish;
- o'qituvchining dars ishlanmalari, mashqlar va qo'shimcha topshiriqlarni tayyorlashga sarflaydigan vaqtini qisqartirish;
- tinglab tushunish, o'qish va og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan interfaol materiallarni tayyorlash;
- bir mavzu doirasida turli til darajasiga ega o'quvchilar uchun moslashtirilgan topshiriqlar yaratish imkonini beradi.

Shu bilan birga, sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish o'qituvchining pedagogik faoliyatini to'liq almashtirish emas, balki uni qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida qaralishi lozim. AI tomonidan yaratilgan materiallarning mazmuni, til jihatdan to'g'riligi, yoshga mosligi va pedagogik maqsadga muvofiqligi o'qituvchi tomonidan tekshirilishi zarur.

Kelgusidagi tadqiqotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlariga moslashtirilgan sun'iy intellektga asoslangan elektron metodik qo'llanmalar, interfaol topshiriqlar va tizimli mashqlar bankini ishlab chiqish, shuningdek, ularning o'quvchilarning til ko'nikmalariga ta'sirini tajriba-sinov asosida o'rganish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Miao, F., & Cukurova, M. (2024). AI competency framework for teachers. UNESCO. <https://doi.org/10.54675/ZJTE2084>
2. Miao, F., & Holmes, W. (2023). Guidance for generative AI in education and research. UNESCO.
3. Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). The psychology of the child. Basic Books.
4. Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. On the Horizon, 9(5), 1–6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>
5. Twee. (n.d.). AI-powered tools for language educators. Twee.